

25. Helységeink külön történetei.

Barc.

A XVII. század elején a Mocsári családé volt, melynek révén Györffy János, mint Mocsári Ilona férje, ezek leánya, Györffy Katalin és Györffy János testvére, Györffy Ilona, tartottak hozzá jogot. Nevezett János ugyanis az egri káptalan előtt az 1625: 60. törvénycikk alapján, a maga és említett hozzátartozói nevében, személyesen óvást tett 1631. dec. 7. az ellen, hogy az őket »ősi, legigazibb és legerősebb jog szerint« megillető jószágokat (szám szerint 44 falu, vagy részbirtok, melyek közül 25 Csongrádmegyében 3 pedig Csanádban esik), habár igazoló levelek az idő viszonyosságai miatt idegen kézre kerültek, akárki is eladományozza, elzálogosítsa vagy elfoglalja, s tiltakozik az ellen, hogy azokról bármely helyen, bármiféle birtokszerzésre vagy igazolásra szolgáló oklevelet készítsenek s adjanak ki.¹ E faluk sorozatában Veres-egyház és Sáp közt említik Barcot is. Györffy nyilatkozataiból azonban kitűnik, hogy az ősi jószágok már ekkor idegen kézre jutottak, mi ellen az akkori viszonyok közt, midőn a jog és a törvény hatálya teljesen elveszett, ilyen óvással és jog-fenntartással már semmit sem lehetett tenni. Mindamellet néhány évvel később Mocsári 1636. jun. 28. Erzsébet, Ilosvai István özvegye, Telekesi István leleszi prépost előtt megújította az óvást jószágai bitorlása és elfoglalása ellen,² a mi főleg a vásárhelyieknek szólt, kik Barc határát és egész környékét használták. Különben az egész réti vidék régóta pusztaságot képezett s a falu nem is állott többé helyre, sőt önállóságát annyira elvesztette, hogy a későbbi adománylevelek, melyek a városról s ennek pusztáiról,

¹ A káptalan egykoru bizonyítványa, hiteles átiratban a gr. Károlyi nemzetség bpesti ítrában, 35. fiók, 4. sz.

² A konvent egykoru íjke a leleszi orsz. ítrban, Elench. 1600—1700. Proth. 75. v. ö. Borovszky, Csanádm. tört. II. 27—28.

Schlick és Károlyi javára szólnak, még csak nevét sem említik többé, melyet, mint dülő (Barczi-rét) és víz (Barczi-fok) nevét csak a vásárhelyiek használata őrzött meg. Mocsári Erzsébet egyébként osztályos rokon, valószínűen testvér, volt Ilonával, mert nagyszámu birtokaik azonos elnevezése és fekvése erre utal.

Batida.

Első birtokosának a korszak kezdetén Serjéni Jánost ismerjük, ki, mint ilyen, megjelent Jak-sics Márk urnépi beigtatásán¹ s kit János király pár év múlva azzal bizott meg, hogy Jak-1539. máj. 24. sics Márknéval, Csomorkány, Tót-kutas és Sámson után a leánynegyedét adassa ki²: de hogy Serjénivel a falu birtokában még más is osztozott, onnét bizonyos, hogy János király ez időtájról innét Kúhad Tamást is kiküldte királyi ember-1537. jun. 28. nek, hogy a Mágocsi Márton örökösait Mágocs, Libec stb. részjóságok birtokába beigtassák.³ A kir. adóösszeírásokból is az tűnik ki, hogy a hely-1549—1559. séget többen bírták. Hol Csanád-, hol Csongrád-megyéhez számították azt: de már az 1553. adóösszeírásba egyik vármegyénél sem vették fel,⁴ a mi azt jelenti, hogy ekkor azt nem lakták. A nemsokára bekövetkezett török kincstári összeírás alkalmával azonban a csanádi nahiéba kebelezték be, a mikor tájon már 18 1557. házat számlált, melyek lakói ezek voltak: Apa Lukács, Botó Bernát, Dobozi János, Gencsi Borbás, Gondos Péter, Kettős Balázs, Nádas Gergely, Nagy Benedek és Demeter, Német Pál, Parázs Péter, Szélös Ambrus, István és Jakab, Szijjártó Gergely, Vállas Demeter, Vámos Péter, Vig Pál.⁵ Ezeket, mikor lehetett,

¹ Az aradi káptalan egykoru beigtató levele a kolozsmonostori ltrban. Com Csanád Nro 25. (Borovszky ur szives közlése.)

² A király levele a csanádi káptalan egykoru bizonyítványában, az az Orsz. ltrban, Kolozsmon. iratok, Com. Csanád Nro 19.

³ János adománylevele, Borovszky ur birtokában.

⁴ Ez összeírások az Orsz. ltrban, Conscriptioes dicarum, Lib. XI. Tom. XIII.

⁵ Velics, Török kincstári defterek II. 194. Borovszky, i. m. 35.